

فيقهي ناسان: په رتووكي جه ج: ده روازي دووهم: نه ركانه كاني جه ج وواجباته كاني
الفقه الميسر: كتاب الحج: الباب الثاني: في أركان الحج وواجباته

< كوردی - كردي - kurdish >

دهسته بژيريك له زانايان

نخبة من العلماء

وه رگيراني: حاجي نوميده عومه ر چروستاني
پيداچونه وهی: پشتيوان ساير عه زير

ترجمة: أوميد عمر علي الجروستاني
مراجعة: پشتيوان صابر عزيز

نهركانه كانى حه ج وواجباته كانى

سوپاس وستایش بۆ خوی گهوره ومیهره بان وه درود وصه لات وسه لام بۆ سه ر محمدی کورپی عه بدولا و ئال وبهیت و یار ویاوهر و شوینکه وتوانی هه تا هه تایه . به یارمه تی خوی گهوره له م ووتاره دا باسی دوو بابته تی سه ره کی ده که یین، بابته تی یه که م، نهركانه كانی حه ج، وه بابته تی دووهم : واجباته كانی حه ج، له گه لمان تا کو تایی :-

بابته تی یه که م : نهركانه كانی حه ج :

نهركانه كانی حه ج چوارن، نه وانیش بریتین له مانه ی خواره وه :

1-ئیحرام : که مه بست پیی نیه ته یئانه بۆ حه ج و مه به سته ی نه جامدانیه تی، چونکه حه ج کردن په رستن و عیباده تیکی پوخته و ته واوه بویه به کو ده نگی زانایان به بی نیه ته یئان دروست نیه، نه صل و بنه مای نه م کارهش نه و فه رمووده یه ی پیغه مبه ری خویه (صلی الله علیه وسلم) که ده فه رمویت : {إنما الاعمال بالنیات} (1)، و اتا : هه موو کار وکرده وه یه ک - وه رگرتنی لای خوی گهوره - وه ستاوه ته سه ر نیه تی نه و که سه ی نه جامی ده دات، نیه تیش جیگا که ی دلّه، به لام باشتر وایه له حه جدا به ده میش بو تریت، وه نه و نوسوکه یش دیاری بکریت که نیه تی بۆ هیناوه، چونکه پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) وایکردووه .

2-وهستان له عه ره فه : نه مهش به کو ده نگی زانایانی ئیسلام روکنیکه له روکنه کانی حه ج، به لگهش له سه ر نه مه، نه و فه رمووده یه یه که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه

(1) بوخاری به فه رمووده ی ژماره (1) وموسلیم به فه رمووده ی ژماره (1907) رپوایه تیان کردووه .

وسلم) فەرموویەتی: { الحج عرفة }⁽¹⁾، واتا: حج عەرەفەییە، کاتی وەستان و مانەوەش لە عەرەفە لەدوای نیوەرپۆی پۆژی عەرەفەو دەست پێدەکات تا هەلھاتنی سپیدە ی پۆژی قوربانی کردن که پۆژی جەژنە .

3-تەوافی زیارەت، که پێیشتی دەوتریت تەوافی ئیفاضە، چونکە دەکەوێتە پاش دەرچوون و بلاو بوونەوێ دەوای عەرەفە، وە پێیشتی دەوتریت تەوافی فەرز، بە کۆدەنگی زانایان ئەم تەوافەش پوکنیکیە لە پوکنەکانی حج، بەلگەش لەسەر ئەمە خۆی گەورە لەقورئانی پیرۆزدا فەرموویەتی: ﴿ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نُدُورَهُمْ وَيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ [الحج: ۲۹] .

واتا: دوای (سەربرینی قوربانی) چۆک و پیسی (موو نینۆک) لابەن بەخۆیانەو وە نەزەرەکانیان جی بەجی بکەن و تەوافی (ئیفاضە) بکەن بە دەوری (کەعبە) مائی دێرین و بەنرخدا .

4-هاتوچۆی نیوان صەفا و مەرۆ، ئەمەش یەکیکی تر لە پوکنەکانی حج، ئەویش بە بەلگەیی ئەو ووتەییە که دایکی باوەرداران دەلیت: " ما أتم الله حج امرئ ولا عمرته لم يطف بين الصفا والمروة " ⁽²⁾، واتا: خۆی گەورە حج و عومرە ی هیچ کەسیک تەواو ناکات که هاتوچۆی نیوان صەفا و مەرۆی نەکردبیت، هەرۆها پێغەمبەری خۆایش (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموویەتی: { اسعوا فإن الله كتب عليكم السعي } ⁽³⁾، واتا: هاتوچۆ بکەن، چونکە خۆی گەورە هاتوچۆی نیوان صەفا و مەرۆی لەسەر فەرز کردوون .

بەبی ئەو پوکنانە ی که باسمانکردن بەهیچ شیوہیەک حج دروست نیە، بۆیە هەر کەسیک یەکیک لەو پوکنانە ئەنجام نەدات ئەوا حجەکە ی بەتالە و دروست نیە، تا جی بەجی نەکات .

(1) تیرمۆزی بە فەرموودە ی ژمارە (889)، وئەبو داود بە فەرموودە ی ژمارە (1949) رپوایەتیان کردووە، وە نەسائیش بەم شیوہیە رپوایەتی کردووە (256/5)، وە حاکمیش لە المستدرک دا (278/2)، وە شیخ ئەلبانیش بە فەرموودە یەکی صەحیحی داناو، برۆانە: (صحیح النسائي ژمارە 2822) .

(2) موسلیم بە فەرموودە ی ژمارە (1277) رپوایەتی کردووە .

(3) ئەحمەد رپوایەتی کردووە (421/6)، وە ابن خزیمة بە فەرموودە ی ژمارە (2764) رپوایەتی کردووە، وە بەیھەقیش رپوایەتی کردووە، (98/5)، وە شیخ ئەلبانیش بە فەرموودە یەکی صەحیحی داناو، برۆانە: (التعليق على صحيح ابن خزيمة 132/4) .

بابه تی دووم : واجباته کانی حه ج :

واجباته کانی حه ج هوتن :

1- نیه تهینان له میقات، ئەو جیگایه ی که دیاری کراوه که نابیت حاجی و عومره کار به بی نیه تهینان تیپه ر بن لئی .

2- وهستان له عه رفه تاوه کو داها تنی شهو، بو ئەو که سانه ی که روژ روشتوون بو عه رفه، چونکه پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) تاوه کو روژئاوا بوون له عه رفه ماوه تهوه، وهک له مهوه دوا به روونی باسی لیوه ده کهین، وه سه بارهت بو چونیه تی حه ج کردنیش فه رموویه تی : { **خذوا عني مناسککم** }، واتا : له منه وه چونیه تی ئەنجامدانی مه ناسیکه کانی حه ج و عومره فیبر بین وهری بگرن لیمه وه .

3- مانه وه تاوه کو نیوه ی شهو له موزده لیفه لهو شهوه ی که بلبیت سبه ی نی روژی جه رنی قوربانه، ئەگه ر هاتوو پیش نیوه شهو گه شتبیته ئەوئی، ئەویش به به لگه ی ئەوه ی که پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) بهو شیویه ی کردوه .

4- مانه وه ی شهوانی ئەو روژانه ی که پیی ده وتریت (أيام التشریق) له مینا، مه به ست لهو روژانه ییش سی روژی دوا ی روژی یه که می جه رنی قوربانه .

5- به رد هاویشتن بو هه ر سی جه مه ره که به ته رتیب و یهک له دوا ی یهک .

6- سه رتاشین یان کور تکر دنه وه ی، به به لگه ی ئەوه ی خوا ی گه وه فه رموویه تی : " ﴿ **لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ مُحْلِقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ** ﴾ [الفتح : ۲۷] .

واتا : بهم زووانه ئیوه به هه موو ئارامی و ئاسووده یی هه که وه به ویستی خوا ده چنه ناو که عبه ی پیروزه وه، (عومره به جیده هیین) سه ره تان ده تاشن یان کور تی ده که نه وه بی ئەوه ی ترس و بیمتان له کهس هه بیی .

بهو به لگه یه ش که پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) سه ری تاشیوه، و فه رمانی کردوه به هاوه لانیس که سه ریان بتاشن .

7- ته وافی مالئاوایی بو که سانیک جگه لهو ئافره تانه ی که له سوپی مانگانه دان یان له خوینی منال بووندان، به به لگه ی ئەو فه رمووده یی که عه بدولای کوری عه باس)

خوایان لی رازی بیټ (گڼپراویانه ته وه وده لیت : " أمر الناس أن يكون آخر عهدهم بالبيت، إلا أنه خفف عن المرأة الحائض " (1) .

واتا : پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرمانی کرد به خه لکی که دواين شتیکیان ته وافی مالله کهی خوا بیټ، به لام هینده هه یه ئه م ته وافی سووک کرد له سهر ئه و ئافره تانهی که له سوپی مانگانه دا .

جا ههر که سیك واجبیک له م واجباتانهی ئه نجام نه دا به ده ست ئه نقصد وعه مدی بیټ یان له بیری چوو، ئه و ده بیټ به سهر برینی ئازه لیک قهره بووی بکاته وه، وه حه جه کهی راست و دروسته، له م باره یه وه که عه بدولای کورپی عه باس (خوایان لی رازی بیټ) وتویه تی : " من نسي من نسكه شيئاً أو تركه فليرق دما " (2) .

واتا : ههر که سیك واجبیک له بیری چوو، ئان ئه نجامی نه دا، ئه و با ئازه لیک سهر بیریټ .

جگه له و ئه رکان و واجباتانهی باسما ن کرد، هه ندیک کاری تر هه ن پییان ده وتریت سوننه ت، گرنگترین ئه و سوننه تانه ییش ئه مانه ن :

1-خوشوردن بو ئیحرام به ستن و بوئی خوش له خودان، وله خو ئالاندنی دوو پارچه قوماشی رهنگ سپی .

2-نینوک کردن وتاشینی مووی بهر ولا بردنی موی بنبال، وکورتکردنه وهی سمیل وئوهی که پیویسته لیی بگیریټ .

3-ته وافی گه یشتن (قدوم) بو ئه و که سانهی که حه جی ئیفراد و قیران ده که ن .

4-پوشتن به گورگه لوقی وههروه له کردن له سی شهوتی ئه نجامدانی ته وافی قدوم .

5- (الاضطباع) مه به ست لیی ئه وه یه ئه و پشته ماللهی ده ییات به سهر پشتیدا ناوه راسته کهی له بنه نگلی بالی راسته وه بداته وه به سهر شانی چه پیدا .

(1) بوخاری به فهرموودهی ژماره (1755) وموسلم به فهرموودهی ژماره (1328) ریوایه تیان کردوه .

(2) داره قوطني ریوایه تی کردوه (191/2) به ژماره (2512)، وه به یه قی وغهیری ئه ویش ریوایه تی کردوه (152/5)،

ئهمه ش له عه بدولای کورپی عه باسه وه ثابت وجیگیر بووه، ههروه که ابن عبد البر ئامازهی پیداوه، پروانه (الاستذکار

184/12)، وه ئه لبانیس له پهرتووی (الارواء 299/4) باسی کردوه .

6- مانهوهی له مینا لهو شهوهی که سبهینیکهی دهچیت بو عهرفه، که پیی دهلین (يوم التروية) که دهکاته ههشتی مانگی ذی الحجة .

7- تهلبیه کردن، مهبهست لئی ووتنهوهی ذیکری (لبيك اللهم لبيك، لبيك لاشريك لك لبيك، إن الحمد والنعمة لك والملك، لاشريك لك) له پاش ئیحرام بهستن تا ئه و پۆژهی دهست دهکات به ره می جهمهرهی عهقه به لهیه کهم پۆژی جهژن .

8- کۆکردنه وه وپیشخستنی نوژی شیوان و خهوتنان له موزده لیفه .

9- وهستان ومانه وه له (المشعر الحرام) له موزده لیفه له سپیدهی بهیانیه وه تا پۆژ ههلهاتن، ئه گهر گونجا بۆی، وه ئه گهر نه گونجا ئه وه موزده لیفه هه موو جیگای مانه وه یه .

له خوای گهوره داواکارین چه جی حاجیان قبول بکات، وه ئه نجامدانی ئه م پوکنه گه وهی ئیسلام ئاسان بکات بۆ ئه و که سانهی تا ئیستا بۆیان نه لواوه چاویان به ماله پیرۆزه کهی خوای گهوره شاد بییت .

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم